

Treba zastititi prava zrtava

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Dan 219

Milosevic, uz pomoc Pretresnog veca, nastavlja da razvaljuje delove optuznice. U poslednjem svom nastojanju da budu fer prema optuzenom, koji i dalje tvrdoglavo odbija da prihvati usluge profesionalnog advokata, sudije pretresnog veca su mu dozvolili da provede gotovo dvostruko vise vremena unakrsno ispitujuci Stjepana Kljajica nego sto je tuzilastvo potrosilo na unakrsno ispitivanje ovog znacajnog svedoka. To je navelo Džefrija Naisa da najavi da ce tuzilastvo mozda da odluci da ne poziva "interesantnije" svedoke, s obzirom na to koliko vremena sudije daju optuzenom za unakrsno ispitivanje.

Tuzioci su se nasli u pred ovom dilemom zbog vise razloga: delomicno je to zato sto je predmet izuzetno obiman i komplikovan, a delomicno zato se Milosevic ponasa na neprihvatljiv nacin, pri cemu sudije cine sve sto mogu da obezbede da sudjenje bude pravicno u odnosu na njega i da bude okoncano u razumnom roku. Milosevic nastavlja da odbacuje Tribunal i sudjenje kao nelegitimne, i samo se donekle pridrzava pravila, s time sto ih maksimalno rasteze i minira napore Suda da sudjenje sprovede po Pravilniku. Na primer, s obzirom na to da se optuzeni brani bez pomoci profesionalnog advokata, Sud mu daje na raspolagnje ukupno onoliko vremena za unakrsno ispitivanje svakog svedoka koliko su tuzioci potrosili na direktno ispitivanje. Gotovo bez izuzetka, Milosevic zahteva produzetak ovog termina, premda su vecina njegovih pitanja irelevantna i vise puta ponovljena. On redovno ostavlja kriticka pitanja za sam kraj unakrsnog ispitivanja, kada mu je vreme gotovo isteklo. Bez ozira da li on to radi namerno, ili ne, on dovodi sudije u nedoumicu: da li da prekinu unakrsno ispitivanje i onemoguce optuzenom da postavi vazna pitanja, ili da mu dozvole da nastavi, pri cemu ga nagradjuju za vreme koje je prethodno protracio?

Sud je strogo ogranicio tuziocima vreme koje imaju na raspolaganju da iznesu dokaze optuznice. Istovremeno, odbacili su vise predloga tuzilaca kojima bi moglo da se uštedi vreme, predloga koji su cesce vidjeni u inkvizitorskom sistemu nego u akuzatorskom sistemu koji jace utice na praksu Tribunala (npr., pisane izjave umesto licnih svedocenja, kratko prepricane izjave vise svedoka, itd.)

Dokazivanje 66 navoda optuznice protiv Milosevica u strogo ogranicenom vremenskom periodu zahteva odlicno planiranje. Medjutim, tuzioci mogu da planiraju koliko ce vremena da provedu ispitujuci pojedinog svedoka, ali nemaju nikakvu kontrolu nad time koliko vremena ce na unakrsno ispitivanje da utrosi Milosevic. Po planu koga se tuzioci za sada pridrzavaju - racunajuci na to da ce Sud da dozvoli optuzenom podjednako vreme za unakrsno ispitivanje koliko oni potrose na direktno ispitivanje -- za svakog svedoka imaju na raspolaganju najvise po jedan sat. Ali, kada su sudije dozvolili Milosevicu da ispituje Kljajica dvostruko duze nego sto je bilo planirano, potpuno su poremetili plan i vremenski raspored tuzilaca, tim pre ako je to znacilo da oni vise ne mogu da racunaju na podjednaku podelu vremena sa svedocima.

Na Najsovu intervenciju, sudija Mej je priznao da su se i oni nasli u dilemi: "Nema sumnje da postoji problem," rekao je. Sudije za sada jos nisu pokusali da nadju za njega resenje, ali bez sumnje morati to da ucine.

Deo problema je da Pravilnik Medjunarodnog suda dozvoljava odbrani da delomicno iznese svoju odbranu kroz unakrsno ispitivanje svedoka optuznice. Pravilo 90H kaze da ce "se unakrsno ispitivanje mora ograniciti na predmet glavnog ispitivanja i pitanja koja se ticu verodostojnosti svedoka te, u slucaju da svedok moze dati iskaz relevantan za navode strane koja ga unakrsno ispituje, na predmet tih navoda"

To je razumna odredba, jer dozvoljava optuzenom da iznese dokaze koji idu njemu u prilog kad je svedok vec u sudnici na poziv tuzilastva, tako da isti svedok ne treba da bude ponovno pozivan. Problem nastaje kada Sud ogranicu ukupno vreme koje je na raspolaganju tuziocima za iznosenje dokaza optuznice, kao sto je ucinjeno u sudjenju Milosevicu. U tom slucaju optuzeni uzurpira deo vremena koje je na raspolaganju tuziocima.

Pretresno vece je obavezno da obezbedi pravicno sudjenje optuzenom. Ova je obaveza

tim veća kada se sudi optuženom koji odbija usluge profesionalnog branioca, i veće je spremno da mu daje veće slobode. Ali, ulazuci maksimalan trud da se optuženom obezbedi pravilno sudjenje, sudije zakidaju pravo javnosti - koji predstavljaju tužiocima - da se uveri u krivnju ili nevinost optuženog.

Veće je više puta sa nestrpljenjem reagovalo na tužioce i nisu pokazali razumevanje za njihova nastojanja da se povinuju odlukama Suda. Ovo je verovatno rezultat tradicionalnog adversarialnog sistema, u kome je naglasak na pravu optuženog vizavi mocne države. Inkvizitorni sistem daje veći značaj pravima žrtve (dozvoljava im da direktno učestvuju u predmetima) i na pravo javnosti. U Sjedinjenim američkim državama, na saveznom i na republičkim nivoima, javnost je prisilila sudove da otvore svoja vrata i da daju glas žrtvama. U novom statutu Međunarodnog krivičnog suda, takodje se žrtvama daju veća prava nego što je to slučaj pred Međunarodnim krivičnom sudom za bivšu Jugoslaviju.

Postoji potreba da se bolje zastupe prava žrtava i javnosti pred Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu, ali to ne treba da se radi tako što bi se umanjila prava optuženog. Nema potrebe da se dozvoli beskonacno unaršsko ispitivanje, kao što nema potreba ni da se dozvoli da optuženi postavlja stalno ista irelevantna pitanja. Time što su dozvolili Milosevicu da se samostalno brani, a da pri tome ne priznaje legitimitet Tribunala, sudije su na sebe preuzele još veći teret. Oni ne moraju samo da zaštite prava optuženog, nego moraju da se staraju o tome da sudjenje bude pravilno i u odnosu na žrtve, i na širu javnost. To je ključ krivičnog prava. U pitanju je nepisani sporazum između naroda i države, da narod neće preuzimati pravdu u svoje ruke, ako zakon donosi pravdu. Nadamo se da će Pretresno veće i Međunarodni početnici da podjednako štite interese svih strana.

Location: Balkans
Macedonia
Serbia
Kosovo

Topic: War crimes

Focus: Coalition for International Justice (CIJ) Trial Reports Archive (Bos-Hrv-Srp)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/treba-zastititi-prava-zrtava>